

Paweł Filipek*

**INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL –
SPRAWOZDANIE Z KRAKOWSKIEJ
SESJI INSTYTUTU
(20–28.VIII.2005)****

Instytut Prawa Międzynarodowego (fr. Institut de droit international, ang. Institute of International Law) jest jednym z najstarszych i najbardziej prestiżowych naukowych stowarzyszeń prawników. Zrzesza najwybitniejszych specjalistów prawa międzynarodowego publicznego oraz prawa prywatnego międzynarodowego. Powstał w 1873 roku, a jego założycielami byli trzej szeroko znani prawnicy: Gustave Rolin-Jacquemyns, Gustave Moynier i Pascal Mancini. Za zasługi w tworzeniu i kształtowaniu prawa międzynarodowego, a w szczególności za dzieło stworzenia norm pokojowego rozstrzygania sporów i norm regulujących prawo wojenne, w 1904 roku Instytut otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla.

Wybór Krakowa i Uniwersytetu Jagiellońskiego nie był przypadkowy. Sesje tej prestiżowej organizacji odbywają się co dwa lata w różnych krajach, a w przerwach międzysesyjnych prace prowadzone są w komisjach. Sesja plenarna dotychczas tylko raz miała miejsce w Polsce. Było to w 1965 roku

* mgr Paweł Filipek – asystent w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

** Niniejszy tekst to przedruk sprawozdania zatytułowanego „*Krakowska sesja Institut de droit international*”, które ukazało się w czasopiśmie Uniwersytetu Jagiellońskiego „Alma Mater” (nr 76/2005). Przedruk sprawozdania w PWPM za zgodą autora i Redakcji „Alma Mater”.

w Warszawie. Zgodnie z tradycją każda z plenarnych sesji otrzymuje nazwę w zależności od miejsca, w którym się odbywa.

W sesji krakowskiej, która odbyła się w dniach 20-28 sierpnia b.r., wzięło udział blisko 120 członków Instytutu. Podczas uroczystej inauguracji sesji w auli Collegium Novum uczestników powitał JM profesor Franciszek Ziejka. Podczas swojego przemówienia przypomniał, że już w XV wieku wielcy uczeni Akademii Krakowskiej, Stanisław ze Skarbimierza i Paweł Włodkowic, zajmowali się kluczowymi w owych czasach zagadnieniami prawa narodów nazywanego dzisiaj prawem międzynarodowym publicznym. Członkami Instytutu w jego dotychczasowej, ponad stutrzdziestoletniej historii, było kilku wybitnych polskich prawników, a z Uniwersytetu Jagiellońskiego: prof. Franciszek Ksawery Kasperek (1844-1903) oraz prof. Michał Rostkowski (1864-1940). Obecnie z grona polskich prawników-internacjonalistów członkiem honorowym Instytutu jest prof. Krzysztof Skubiszewski (b. minister spraw zagranicznych RP i sędzia *ad hoc* Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze, obecnie prezydent Amerykańsko-Irańskiego Trybunału Arbitrażowego w Hadze) a członkiem zwyczajnym prof. Jerzy Makarczyk (b. sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasbourgu, obecnie sędzia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w Luksemburgu). Wraz z wyborem na tegorocznej sesji plenarnej trzeciego Polaka, prof. Kazimierza Lankosza (Kierownika Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ, sędziego arbitrażowego w Stałym Trybunale Arbitrażowym w Hadze) powstała tzw. grupa polska, mająca możliwość zgłaszania kolejnych kandydatur na członków Instytutu.

Uroczystego otwarcia sesji dokonał prezydent Instytutu, prof. Jerzy Makarczyk. W swoim wystąpieniu minister spraw zagranicznych Adam Rotfeld podkreślił, że język prawa powinien być podstawą stosunków międzynarodowych i wskazał na konieczność utworzenia właściwych mechanizmów zapewniających przestrzeganie prawa międzynarodowego. Jedną z takich instytucji, która w sposób wysoce znaczący przyczyniła się do tworzenia prawa międzynarodowego w drodze opracowywania projektów konwencji, a także interpretacji prawa międzynarodowego, jest właśnie Instytut. Stanowiska członków Instytutu, szczególnie wtedy, gdy przybierają formę rezolucji i deklaracji, są z uwagą przyjmowane przez rządy oraz organizacje międzynarodowe. Warto podkreślić, że wielu członków Instytutu to sędziowie międzynarodowych i krajowych trybunałów oraz osobistości pełniące ważne funkcje w polityce międzynarodowej. A zatem wyrażone przez znamie-

nite grono prawników działających w Instytucie opinie brane są pod uwagę w orzecznictwie sądów międzynarodowych a także krajowych i nieraz torują kierunek polityce zagranicznej wielu państw. Stanowią też zazwyczaj doskonały materiał dla komentatorów prawa międzynarodowego. Z tej przyczyny rezolucje uchwalane przez Instytut na sesjach plenarnych, jeżeli nie bezpośrednio, to na pewno pośrednio wpływają na kształt prawa międzynarodowego i współczesnych stosunków międzynarodowych.

Na sesji krakowskiej zajmowano się dwoma zagadnieniami z dziedziny prawa międzynarodowego publicznego, w tym kwestią obowiązywania tzw. norm *erga omnes*, wiążących wszystkie państwa. W dotyczącej ich rezolucji sformułowano definicję tych norm oraz przyjęto, że uczestniczące w stosunkach międzynarodowych państwa są nimi związane nawet wtedy, gdy tego wyraźnie nie zaznaczono w umowach międzynarodowych. Natomiast w rezolucji odnoszącej się do jurysdykcji uniwersalnej w sprawach karnych zawarto zasadę, że jest ona, obok jurysdykcji międzynarodowej, instrumentem pozwalającym wszcząć postępowanie wobec osoby, która dopuściła się zbrodni ludobójstwa, zbrodni wojennych lub zbrodni przeciwko ludzkości bez

względem na miejsce popełnienia zbrodni. Taka jurysdykcja uzupełni kompetencje, które ma haski Trybunał do spraw zbrodni popełnionych w byłej Jugosławii oraz międzynarodowy trybunał karny sądzący zbrodniarzy, którzy dopuścili się zbrodni wojennych w Ruandzie. Trzecia rezolucja uchwalona podczas sesji krakowskiej dotyczy materii prawa prywatnego międzynarodowego, a konkretnie prawa rodzinnego i sprowadza się do tego, że państwa nie powinny inaczej traktować osób żyjących według własnych, innych niż obowiązujące w danym państwie, zasad religijnych i kulturowych.

Można mieć nadzieję, że podobnie jak poprzednie sesje plenarne, rezultaty sesji krakowskiej wpiszą się na stałe w dorobek nauki prawa międzynarodowego. Z okazji sesji krakowskiej odlano specjalny pamiątkowy medal, którego autorem jest znany polski artysta rzeźbiarz, prof. Jerzy Nowakowski. Pamiątkowe medale otrzymali wszyscy obecni w Krakowie członkowie Instytutu.

